

הנחיות לעבודת חקר בהיסטוריה בנושא צ'כיה

צורה וסגנון (עד 15 נקודות):

כל פרק יקבל כותרת ויתחיל בעמוד חדש. העבודה תהיה כתובה בכתיב מלא, בעברית תקינה, ללא שגיאות כתיב ובהקפדה על כללי הפיסוק. על העבודה להיות מוגהת היטב, ערוכה וכרוכה בצורה פשוטה וצנועה, כתובה בסגנון בהיר, ענייני ותמציתי וללא כל מליצות והכללות בלתי מבוססות.

מבנה העבודה והכלים המדעיים (עד 25 נקודות):

השער: בשער העבודה יצוין שם העבודה, שמו המלא של התלמיד, מספר הזהות של התלמיד, שם מנחה העבודה, שם בית הספר והשנה. בשער הפנימי של העבודה תצוין כתובתו של התלמיד ומספר הטלפון שלו.

המבוא: במבוא תוצג שאלת החקר והשערת המחקר או טענת המחקר העומדת לבדיקה, (מהי הטענה המרכזית אותה מבקש התלמיד לבדוק). במבוא יוצג מבנה ראשי הפרקים, בצירוף הבהרות מדוע בנויים הפרקים בסדר זה, כמו כן תוצג שיטת העבודה שבאמצעותה יתבצע החקר (במבוא תוצג סקירת המקורות בהם השתמש התלמיד במהלך העבודה).

גוף העבודה: על ראשי הפרקים להיות מסודרים על פי היגיון ברור באופן שבו תוצג ההתמודדות עם שאלת החקר בצורה מובנת וברורה. ראשי הפרקים חייבים להיות מאורגנים בהתאם לשאלת החקר ולהציג את תהליך הבדיקה של טענת/ השערת המחקר, תוך התייחסות להיבטיה השונים. הסיכום: תפקיד הסיכום הוא לתת תשובה ברורה לשאלת החקר שהוצגה במבוא. לכן, סיכום טוב חייב להציג באופן ברור מהי תשובתו של התלמיד/ה לשאלת החקר שהציג (ביסוס או הפרכה של טענת המחקר או השערתו). נכון יהיה לצפות שבסיכום יוצגו עיקרי המסקנות אליהן הגיע/ה התלמיד/ה.

התייחסות אישית: במקרים בהם רוצה התלמיד/ה להציג התייחסות אישית לנושא העבודה או לתאר מדוע בחר לכתוב על נושא זה, יכתוב זאת בתחילת העבודה בפרק הקדמה, או בפרק אחרית דבר בסוף העבודה. ניתן גם לשלב התייחסות אישית בסוף המבוא או הסיכום אך יש להבחין בינה לבין הנושאים הענייניים החייבים להופיע בפרקים אלה.

הרשימה הביבליוגרפית: עבודת הגמר תכלול רשימה ביבליוגרפית, הכתובה לפי אחת השיטות המקובלות במחקר המדעי, כולל כללי הציטוט של מקורות מידע אלקטרוניים.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

הרשימה הביבליוגרפית בסוף העבודה אמורה לכלול אך ורק מקורות ששימשו את התלמיד בעת כתיבת העבודה והוא נעזר בהם, אין להכניס לרשימה הביבליוגרפית פריטים שהתלמיד לא קרא. מובן שהרשימה הביבליוגרפית אמורה לכלול מספר הולם של מקורות בהתאם לנושא העבודה ותוכנה, אך יש להתחשב במגבלותיו של תלמיד תיכון באשר לנגישותו למקורות רבים ומגוונים, כולל מגבלות הנובעות משפה שאין הוא שולט בה.

אין להשתמש בספרי לימוד ולכלול אותם בביבליוגרפיה - עבודת גמר נשענת על ספרי מחקר. כמו כן, אין להשתמש באנציקלופדיות לנוער דוגמת "אביב" או "בריטניקה לנוער". ניתן להשתמש באנציקלופדיות ולקסיקונים מדעיים מתאימים אולם אין לבסס פרקים שלמים בעבודה על ערכים אנציקלופדיים.

בעבודת גמר בהיסטוריה אין חובה להשתמש במקורות ראשוניים ואין לדרוש מהתלמיד ניתוח של תעודות היסטוריות, אלא אם כן ההתייחסות למקורות אלה מהותית לתהליך המחקר. עבודת גמר בהיסטוריה יכולה להיות מבוססת כולה על מחקרים היסטוריים ומקורות משניים נוספים.

הערות שוליים: בכל שימוש בציטוט או בהפניה למקור יש לציין את מקור הציטוט באמצעות הערת שוליים. גם במקרים בהם מעלה התלמיד טענה היסטורית המסתמכת על מחקר היסטורי קיים, יש ללוות את הטענה בהערת שוליים המפנה למחקר בו מופיעה הטענה. הערות השוליים ימוספרו בסדר רציף ויכתבו לפי אחת השיטות המדעיות המקובלות. במקרים בהם רוצה התלמיד להרחיב בנושא מסוים או להוסיף הסברים, יש לעשות זאת באמצעות הערה בתחתית העמוד כחלק מהערות השוליים או על ידי ציון ההערה בכוכבית.

נספחים: יש לבחון האם נעשה שימוש מושכל בנספחים והוספתם לעבודה אכן תורמת להבנת העבודה ולנושא המחקר והאם הם לא מהווה תוספת מיותרת ומסורבלת.

תוכן (עז 45 נקודות):

הערכת התוכן תבחן את אופן הצגת הידע שרכש התלמיד במהלך כתיבת העבודה, את יכולתו להתמודד עם המידע המופיע במקורות עליהם התבסס וליצור סינתזה בין המקורות השונים ולכתוב **בשפתו** מסקנות המציגות הבנה המקדמת את הצגת התשובה לשאלת החקר. בהערכת התוכן יש להתייחס להיקף ורמת ההעמקה ועיבוד החומר והתאמתו לנושא המחקר ולפרקי העבודה השונים.

תוכן העבודה חייב להציג ניתוח עצמאי של התלמיד את המידע ההיסטורי עליו הוא מסתמך, את יכולתו לבסס את טיעונו על סמך המחקר ההיסטורי הקיים והימנעותו מהצגת השערות ומסקנות בלתי מבוססות.

מדינת ישראל
משרד החינוך
המזכירות הפדגוגית
אגף חברה ורוח
הפיקוח על הוראת היסטוריה

בעבודות בנושאים בין-תחומיים (למשל היסטוריה וספורט) חשוב לבחון האם ההתמודדות עם שאלת החקר מתאימה לעבודה במקצוע ההיסטוריה.¹

עצמאות (עד 15 נקודות)

הערכת עצמאות העבודה תיבחן לפי דרך כתיבת העבודה, האם העבודה נכתבה בלשונו של התלמיד ופרקי העבודה אינם מועתקים מספרים או מאמרים שהתלמיד קרא לצורך העבודה. יש לבחון האם יש בעבודה ביטוי להצגת שאלות הנובעות משאלת החקר ומקדמות את ההתמודדות עימה ובהתאם להן מאורגן מבנה העבודה. * חשוב לציין שאין דרישה לחדשנות מחקרית, התלמיד לא נדרש לחדש בתחום הידע והמחקר ההיסטורי.

יש להעלות את העבודה לאתר "צמח", בצירוף שם התלמיד, שם בית הספר, כיתה וטלפון להתקשרות.

אתר צמח :

http://sites.education.gov.il/cloud/home/lmida_shitupit/Pages/cemach_project.aspx

¹ עבודת חקר בהיסטוריה תתייחס להסבר שינויים ותהליכים שקרו בעבר, בזמן ובמקום מוגדרים והסבר ההשפעות של שינויים אלה בטווחי זמן שונים. יש להקפיד על פרספקטיבה היסטורית, ולכן יש להימנע מעיסוק בניתוח אירועים בהווה.